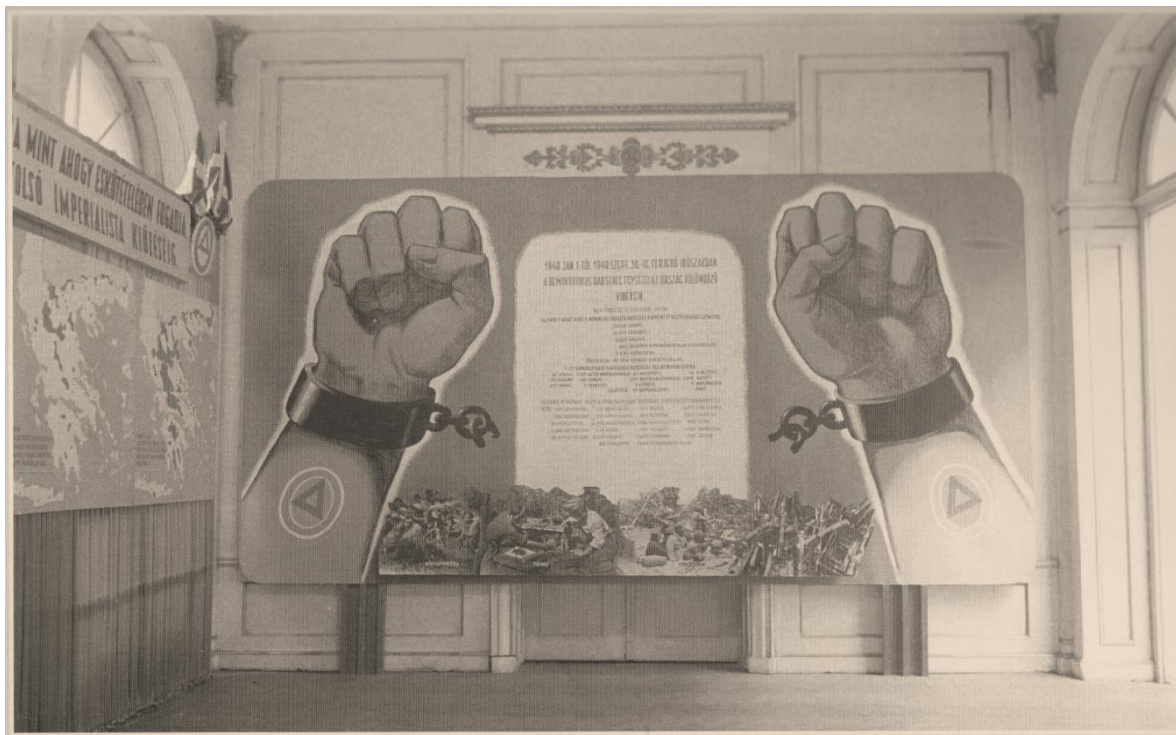

Vincze Xénia: **Befogadás – kirekesztés**
Görög állampolgárságú internáltak Kistarcsán (1950–1953)

Fotó: A görög polgárháború eseményeit bemutató kiállítás a Fővárosi Képtárban. 1948.november 12.
(Köszönjük Magyarországnak! – Evharistume Ungaria! Budapest, 2006: 52.)

Fotó: Nógrádi Sándor államtitkár megnyitja a kiállítást a Fővárosi Képtárban
(Köszönjük Magyarországnak! – Evharistume Ungaria! Budapest, 2006: 53)

Előadásomban olyan görög állampolgárságú menekültek internálásának az esettanulmányát szeretném ismertetni, akiket illegális határátlépés, kémgyanú és rémhírterjesztés vádjával tartóztattak le és börtönöztek be Kistarcsára 1950–1953 között.

Európában, közelebről tekintve Kelet-Európában a második világháború lezárását követő tíz évben a kollektív felelősségre vonás elvén alapuló, országokon átívelő vagy egy adott ország határain belül lezajló lakosságcserek, kitelepítések és további internálások, különböző nemzetiségű és társadalmi csoportok tömegeit érintették. Erre az időszakra tehető az általam vizsgált görög polgárháborús menekültek kelet-európai országokba történő érkezése is (1948–1955). A menekült görögök befogadásával párhuzamosan történik a görög társadalomból történő politikai alapú kirekesztésük, továbbá állampolgárságuktól és származásuktól való több évtizedes megfosztásuk egy királyi rendelet és egy sürgénytörvény értelmében.

A Magyar Dolgozók Pártja (MDP) minden apparátusát megmozgatva intézkedett annak érdekében, hogy megoldást találjon a görög gyerekmekültek és a felnőttek ideiglenes elhelyezésére, a két-háromnyelvű iskolai oktatás elindítására, a felnőttek gyors képzésére és munkába állítására. Kiemelten kezelte azoknak a súlyosan sebesült katonáknak és katonanőknek az ügyét is, akiket életmentő műtéteik elvégzésére szállítottak Albániából vagy Jugoszláviából Budapestre. A politikai menekültek részéről nem maradt el a köszönetnyilvánítás az akkori magyar kormány felé, amiért a második világháború utáni nehéz időszakban befogadta a görögországi menekülteket. Többségük a „népi demokráciában” eltöltött első tíz évről, annak minden nehézsége ellenére, elismerően nyilatkozott. Ám ennek az időszaknak volt egy másik oldala is, amely egyes görög állampolgárokkal szemben a kirekesztést és a bebörtönzés elvét alkalmazta, és ez szintén hozzátartozik a politikai menekültek történetéhez.

A Görög Kommunista Párt (GKP), mint testvérpárt belépése az MDP-be (1953) elősegítette a görög menekültek a többségi társadalomba történő beilleszkedését, illetve megkönnyítette annak folyamatát. A menekültek - gyerekek és felnőttek egyaránt - minden erejükkel megpróbálták megfelelni a velük szemben felállított követelményeknek mind az oktatás, mind a munkahelyi és a politikai képzés terén. Megítélésüknél fontos szempontként szerepelt a szegényparaszti származásuk, továbbá a második világháború alatti részvételük a görög (jugoszláv) partizán ellenállás mozgalmában (1942–1944) és a polgárháború alatt a Görög Demokratikus Hadsereg fegyveres alakulatában (1946–1949). A magyar sajtó a „görög nép hősi fiairól és lányairól” beszélt, akiket segíteni kell.

A menekültek magyarországi befogadását egyes esetekben politikai alapú kirekesztés kísérte. A MDP és a GKP vezetése, „akik, mind ideológiai, mind politikai szempontból egymás szövetségesei voltak” a sztálinizáció időszakában törekedett a külső és belső ellenségkép felállítására és folyamatos fenntartására. A kirekesztés indokaként szerepelhetett a kommunistához nem illő viselkedés, a rémhírterjesztés, az angol vagy titoista kémgyanú, az illegális határátlépés, vagy egyes esetekben osztályidegennek minősítés. Ennek megfelelően találunk görög családokat és egyedülálló személyeket a hortobágyi kényszermunkatáborokban és a kistarcsai internáltak között.

A párttagság a görög menekültek esetében nem csak egy ideológiai kötelezettséget jelentett, de szűkebb értelemben a közösséghez tartozást, a bajtársiasságot, a családi, egyéni, műrokoni kapcsolatok egy új típusú rendszerét az emigráns létben. A pártkizárás, vagy súlyosabb esetben kényszerlakhely kijelölése, a bebörtönzés az egyénnek a közösségből történő átmeneti vagy hosszú távú kirekesztését eredményezte. Kérdés, hogy kiket távolított el a pártvezetés és milyen indokkal rendelte el bebörtönzésüket. A következőben B. Szokratész és társai ügyét, továbbá K. Parthena görög nő esetét kiemelve próbálunk választ adni az itt feltett kérdésekre.